

TEOSOFIA JA H. P. BLAVATSKY

Pekka Ervastian puhe 25.4.1923
Ruusu-Ristin illanvietossa

Kun antautuu jonkin uuden aatteen palvelukseen, kun uutta maailmankatsomusta koettaa edustaa, silloin tietenkin joutuu monenlaista arvostelua vastaanottamaan. Jotkut ihastuvat aatteeseen, maailmankatsomukseen, kun ovat saaneet siitä lohdutusta ja valoa, ja he ilmaisevat ilonsa sille, joka tuota uutta aatetta edustaa. Sellaiset taas, jotka eivät pääse kiinni uuden aatteen salaisuuksista ja sen tarkoituksesta, epäilevät ja arvostelevat. Ihminen, joka niin sanoaksemme karman käskystä joutuu jonkin aatteen keskipisteeseen, saa vastaanottaa monenlaisia suullisia ja kirjallisia arvosteluja. Ja täytyy sanoa, että hänen elämänsä tavallaan tulee jännittäväksi sen kautta, mitä toiset ajattelevat hänen aatteestaan. Tämän on allekirjoittanut saanut kokea jo useamman vuosikymmenen aikana. Olen ollut teosofisen liikkeen palveluksessa kohta 30 vuotta ja olen julkisesti tehnyt työtä teosofisen maailmankatsomuksen puolesta jo neljännesvuosisadan, joten minulla on ollut tilaisuus nähdä, mitä ihmiset teosofiasta ajattelevat ja minkä vaikutuksen se ihmisiin tekee. Ei mene koskaan kokonaista vuotta ilman, että monenlaisia kirjeitä saapuu, ja noissa kirjeissä arvostellaan teosofiaa ja teosofista liikettä tavalla jos toisella.

Ajattelin, että tänä iltana, jolloin meillä tavallisesti on ollut kysymysilta, ottaisin puheeksi erään kirjeen, viimeisen, jonka olen saanut. Niitä tulee kyllä säännöllisesti, esim. tänä vuonna olen ulkomailta vastaanottanut useampia kirjeitä, joissa minua on kehoitettu tunnustamaan, että teosofia on humpuukia ja että meidän pitää palata kirkon helmaan. Ulkomaalaisille täytyy tietenkin antaa anteeksi. Kotimaisissa kirjeissä taas moititaan sitä, että Ruusu-Risti asettuu Kristus-kysymyksessä aivan kirkon kannalle.

Tässä viimeisessä kirjeessä, jonka sain, ensin vähän kiitetään allekirjoittajan työtä, nim. siten, että 4–5 vuotta sitten tein oikein hyvää työtä, mutta nyt on kaikki mennyt alaspäin, nyt on kaikki paljasta humpuukia. Mikä on Ruusu-Ristin tarkoitus? Ei se ajattele mitään parempaa elämää ihmisten kesken, ei se etsi totuutta, ja se vielä vetää esille sellaisen vanhan petkuttajan kuin Madame Blavatskyn. Antaisin hänen levätä rauhassa haudassaan, tiedehän on jo julistanut hänet petkuttajaksi, itse hän keksi ns. Viisauden Mestarit, jotka ovat valheen mestareita. Totuuden nimessä pitäisi siis ensin hyljätä Madame Blavatsky, toiseksi tunnustaa, että teosofia on humpuukia, kolmanneksi kieltää Kristus ja sitten taas tunnustaa, että hän on meidän ainoa vapahtajamme. Jos ottaisi kaiken vakavalta kannalta siinä mielessä, että niitä pitäisi totella, niin joutuisi aivan ymmälle.

Ihminen, joka on kutsuttu olemaan totuudenetsijä, ja ihminen, joka on sitä ja joka etsiessään löytää jotakin, ei silloin saata muuta tehdä, kuin puhua tuosta löydöstään. Me täällä länsimailla olemme tottuneet siihen, että uskonto on valmista, että se tarjotaan aivan valmiiksi pureskeltuna. Itse ei tarvitse mitään tehdä siinä, omistaa vain sen. Uutta on teosofinen liike tahtonut opettaa; se on tahtonut korostaa, että me ihmiset olemme yksilöitä, me emme ole joukko-olentoja, joita tyydyttää sama elämänymmärrys. Jokainen meistä on elämän edessä vastuunalainen, jokainen on kutsuttu etsimään totuutta ja itse selvittämään elämän ongelmat. Ei elämä anna anteeksi, jollei ihminen ole elämää etsinyt. Jokaisen ihmisen velvollisuus on etsiä elämän sisältöä, Jumalaa, totuutta. Jos hän ei tuota tehtävää toteuta, niin hän on kieltänyt oman ihmisyytensä; hän on siitä luopunut; hän on antanut toisten etsiä puolestaan, antanut toisten tietää puolestaan. Mutta sellainen ihminen on menetellyt väärin elämää kohtaan, sillä meidän velvollisuutemme on etsiä totuutta.

Kuka pani alulle tämän teosofisen liikkeen? Madame Blavatsky, josta sanotaan, että hän oli petkuttaja. Hän pani alulle liikkeen, joka huutaa ihmisille: »Älkää antako pettää itseänne;

teidän täytyy itse etsiä totuutta.» – Minä en ymmärrä, että tällaisessa sanomassa olisi humpuukia. Se on mielestäni ainoa rehellinen sanoma, minkä voi sanoa uskonnollisella, teosofisella alalla. Jollemme siitä ala, emme pääse eteenpäin. Jos meille tarjotaan valmista, niin meillä on täysi syy epäillä sitä, mutta jos sanotaan: »etsi, on ennenkin ollut niitä, jotka ovat etsineet ja löytäneet» – niin siinä ei ole mitään epäilyttävää. Madame Blavatsky kehoitti kaikkia alkamaan etsimisestä, ja hän sanoi: »Älkää olko heikkouskoisia, on aina ollut ihmisiä, jotka ovat löytäneet.» Viisauden Mestareiksi hän heitä nimitti. Ja hän sanoi vielä: »He ovat löytäneet totuuden, elämän suolan ja tarkoituksen, ja se viisaus on tehnyt heidät kuolemattomiksi olennoiksi. – Sinun ei tarvitse uskoa sitä, jollet ymmärrä, mutta jos ymmärrät ja tunnet itsessäsi, että totuus täytyy olla löydettävissä, silloin pidät luonnollisena, että on niitä, jotka ovat löytäneet totuuden. Viisauden Mestarit, jotka ovat sen löytäneet, tietävät, että elämä on sillä tavalla järjestetty, että ihminen on jälleensyntyvä olento ja että hänen kehitystään on johtanut karman laki. Tätä ei tarvitse uskoa, jollei ymmärrä. Sinun tulee vain uskoa, että olet totuuden etsijä ja että kaikki muut ovat kutsutut olemaan sitä. Kaikki ihmiset ovat veljiä siinä merkityksessä, että heidät on kutsuttu olemaan totuuden etsijöitä. Ei heidän veljeytensä perustu siihen, että heillä on samanlainen ruumis. Veljeys ei perustu mihinkään ulkonaisiin asioihin, vaan se perustuu siihen totuuteen, että kaikki ovat totuuden etsijöitä. Sentähden heidän pitää kunnioittaa ja rakastaa toisiaan, auttaa toisiaan, ei tuomita.»

Näin puhui ja kirjoitti Madame Blavatsky. Pitäisikö niiden, jotka sanovat itseään teosofeiksi, hävetä Madame Blavatskya, pitäisikö heidän pettää ja arvostella, kuten maailma? Pitäisikö meidän ajatella: hän oli epäiltävä olento, älkäämme puhuko hänestä mitään. Ei suinkaan. Sellainen ihminen, joka tuo uuden sanoman ihmisille, on kuin äiti kaikille niille, jotka ottavat vastaan hänen sanomansa. Onhan kyllä maailmassa sellaisia lapsia, jotka häpeävät vanhempiaan, kun itse ovat nousseet

yhteiskunnassa, kun itse ovat menestyneet maailmassa. Heidän sydämensä on joutunut mammonan orjaksi. Mutta kuka kunnian ihminen niin tekee? Ihminen, jonka sydän on oikealla paikalla, ei häpeä vanhempiaan; hän rakastaa heitä, sillä he ovat antaneet hänelle sellaisen perinnön, että hän on voinut menestyä. Kuinka ei henkisellä alalla olisi samoin? Kuinka eivät sitten ne, jotka ovat ottaneet vastaan valon sanoman, uuden maailmankatsomuksen, kuinka he eivät kunnioittaisi Madame Blavatskya, kuinka eivät rakastaisi häntä, ymmärtäisi, että hänen on täytynyt olla suurempi ja parempi heitä? Jos me olemme mielestämme mallikelpoisia olentoja, kuinka me voisimme olla etevämpiä kuin hän, joka meidät ensin herätti? Saattaa olla, että jotkut teosofit ajattelevat, että Madame Blavatskyn jälkeen on ollut viisaampia teosofejia kuin hän. Mutta eikö se ole epäloogista? Kuinka oppilas olisi opettajaansa parempi? Eihän oppilas voi olla mestariaan suurempi. Jos joku voisi kehittyä meidän silmissämme suureksi teosofiksi, se todistaa, että Madame Blavatsky oli ainakin yhtä suuri, mutta luultavasti suurempi. Miksi maailman näkymättömät johtajat olisivat valinneet jonkun epätäydellisen olennon meitä valistamaan, kun me olisimme paljon paremmin sopineet Viisauden Mestarien palvelijoiksi? Kovin he ovat olleet lyhytnäköisiä, jos ovat tahtoneet maailmaa auttaa ja ovat valinneet siihen huonon olennon. Mutta eikö se, että he valitsivat Madame Blavatskyn, todista meille, että hän oli paras ja kehittynein, viisain ja nerokkain, mitä oli olemassa? Hän oli epäilemättä paras, sopivin ja kyvykkäin, siksi hänet valittiin. Ja jos joku teosofisessa liikkeessä kehittyi lahjakkaaksi ja suureksi, niin se on Madame Blavatskyn jäljissä kulkemista. Sentähden teosofiselta kannalta katsoen on kerrassaan lapsellista huomauttaa jotakin Madame Blavatskyn huonoudesta. Missä on se, joka olisi tuonut teosofisen sanoman maailmaan, jollei Madame Blavatskya olisi ollut?

Maailma on suunnattomasti muuttunut Madame Blavatskyn jälkeen. Jos katsoo maailmaa 50 vuotta sitten ja nyt, niin huomaa,

että se on kuin käymistilassa; ei kukaan ihminen enää pelkää ajatella ja puhua. Ei kukaan enää pelkää niin Jumalaa tai kuolemaa tai kummituksia, ettei hän uskaltaisi etsiä totuutta. Nyt on ihmiskunta kuin vapautunut. – Mitä erikoisesti Ruusu-Ristiin tulee, niin sehän on itse asiassa vain pieni ja meidän mielestämme mitätön osa suuresta teosofisesta liikkeestä. Sanon teosofisesta liikkeestä, sillä meidän täytyy ymmärtää, kuten Madame Blavatsky korosti, että teosofinen liike ja sitä edustavat seurat ovat eri asia. Teosofinen liike on se, joka näkymättömästä maailmasta painuu tänne alas; se on kuin henkinen herätys, joka pyrkii tänne ja esille. Kaikki teosofiset seurat kuuluvat teosofiseen liikkeeseen, ja Ruusu-Risti on yksi pieni seura niiden joukossa. Tietenkin olisi voitu ajatella sellaista mahdollisuutta, että olisi ollut vain yksi ainoa teosofinen seura. Kun teosofinen liike alkoi v. 1875, oli vain yksi seura. Mutta elämän todellisuus näytti, että sellaisella kannalla eivät asiat voineet pysyä. Niin kauan kuin H. P. Blavatsky eli, pysyi Teosofinen Seura yhtenä, vaikka siinä olikin erimielisyyksiä, sillä hän osasi pitää kaikki koossa, mutta pian hänen kuolemansa jälkeen, kolmen vuoden perästä, Teosofinen Seura jakautui kahtia. Ja sitten se on jakautunut yhä useampiin seuroihin. Ei meidän tarvitse ajatella, että se on surullinen ilmiö; teosofinen liike on kuin puu, ja seurat ovat siinä oksia. Ainoa toivomus, minkä voisimme lausua ja mikä elää monen teosofin sydämessä, on, että kaikki eri seurat tunnustaisivat toinen toisensa, että kaikki seurat yhdessä edustavat teosofista liikettä, ettei mikään seuroista sanoisi: Minä yksin edustan teosofista liikettä. Sellainen veljeys on hyvin monen teosofin mielestä toivottava asia. Meidän ei tarvitse olla suuria profeettoja ennustaaksemme, että tämä ajatus tulee valloittamaan vähitellen kaikkien teosofien mielen. Tulee aika, jolloin jokainen teosofi ajattelee: »En minä ole parempi toista, en minä ole muuta kuin totuuden etsijä, ja muutkin ovat sitä.» Tämän ymmärtävät kaikki vakavat teosofit, ja se aika tulee, sillä on olemassa yksi viisas tajunta koko ihmiskunnan takana, se tajunta,

jota Madame Blavatsky nimittää kristusprinsiipiksi, aatmaaksi. Tämä kristusprinsiippi elää ihmiskunnassa kaikkien ihmisyksilöiden sisällä ja takana tai kaikkien yläpuolelle. On kuin mystinen Kristus olisi meidän yläpuolellamme jonkinlaisena jumalaisena kolmiona, ja siellä se odottaa, että me ottaisimme sen vastaan sydämiimme. On huomattava, että meidän täytyy ottaa sydämessämme vastaan kristustajunta. Emme kykene ottamaan sitä vastaan päässämme. Päässämme voimme ajatella, ymmärtää sitä, mutta emme ottaa sitä vastaan, emme siihen eläytyä. Se ei tule meille kokemukseksi, ennenkuin mystinen Kristus astuu meidän sydämeemme. Kristusprinsiipin yhteydessä on veljeystajunta, veljesrakkaus, veljeyden näkeminen ja tunteminen, ja se otetaan vastaan sydämessä. Meidän ihmisten tehtävänä on täten pään avulla rakentaa kuin kanava sydäimestä tuohon kristustajuntaan. Sanon »pään avulla» sentähden, että me olemme nykyään siksi älyllisesti kehittyneitä olentoja, että jollemme etsi totuutta, joka on pään avulla Kristukseen päin pyrkimistä, niin emme pysyvästi jää Kristuksen yhteyteen. Me voimme silloin tällöin tuntea rakkautta sydämessämme, kuka tahansa voi heltyä nähdessään kärsivän olennon, mutta se ei voi jäädä hänessä pysyväksi, ellei hän ole totuudenetsijä, joka järjessään ymmärtää ja tietää, että se oli kokemus, jonka pitäisi tulla pysyväksi. Pitäisi päästä sellaiseen tilaan, että rakkauden tunto aina asuisi sydämessä.

Jonkun mielestä voi tuntua siltä, niinkuin teosofinen liike, ehkä erikoisesti siinä muodossa kuin Ruusu-Risti sitä edustaa, ei ottaisi kyllin käytännöllisesti osaa elämässä yhteiskunnallisten olojen muuttamiseen paremmalle kannalle. Moni saattaa huomauttaa: jos te usotte veljeyteen, niin eikö teidän pitäisi tehdä työtä sen puolesta, että veljeys tulisi näkyviin yhteiskunnallisissa oloissa? – Siihen tahtois vastata, että veljeys ja rakkaus ei koskaan voi pukeutua kuolleisiin muotoihin, se elää aina elävässä ihmisessä. Siis me emme saata keksiä sellaisia olosuhteita, jotka toteuttavat veljeyttä ja rakkautta, elleivät

ihmiset itse eläydy Kristukseen. Elleivät ihmiset itse elä rakkaudessa, niin ei minkäänlaisilla keinoilla saada rakkautta maailmaan. Sentähden minun mielestäni olisi paras se työ, joka kasvattaa ihmisiä henkisesti ja sisäisesti, sillä sitä mukaa kuin ihmiset sydämessään muuttuvat, järjessään valistuvat ja tulevat jalomielisiksi ja sydämellisiksi, sitä mukaa tulee rakkautta maailmaan. Se on sama asia kuin raittiuden suhteen. Eivät ihmiset tule raittiiksi, kun koetetaan estää heitä juomasta. Jos ulkonaisilla keinoilla pakoitetaan olemaan veljiä, silloin tulee vihaa eikä rakkautta. Kieltolaki sai aikaan sen, että ihmiset yhä enemmän tahtoivat nauttia väkijuomia. Kaikki se, mikä on hyvää ja totta, on vapaaehtoista. Raittius on mieluinen asia sille, joka sen on ymmärtänyt. Samalla tavoin yhteiskunnalliset onnelliset olosuhteet tulevat silloin, kun ihmiset vapaasti tahtovat, että kaikki eläisivät veljellisesti. — Teosofinen elämänyymmärrys on minusta se, mitä aikamme kaipaa.

* * *